

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Per Rønneberg Hauge, 32266725

Att. Statsråd Sandra Borch

Innspill til utredning om Bionova

Et hovedformål med Bionova er at det skal være et verktøy for å bidra til klimatiltak i jordbruket. Bionova skal også bidra til innovasjon og verdiskaping innen bioøkonomien knyttet til jordbruk, skogbruk og havbruk. Regjeringens arbeid skal støtte opp under en bærekraftig samfunnsutvikling i tråd med FNs bærekraftsmål. Det følger av Hurdalsplattformen at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk.

Det er særskilt ønskelig med konkrete innspill knyttet til Bionovas oppgaver og organisasjonsform, herunder;

1. Hvilke kjerneoppgaver bør Bionova ha?
2. Hvilke utfordringer løses ikke ved dagens virkemidler?
3. Hvordan kan Bionova organiseres for best mulig målretting av innsats og størst mulig brukervennlighet og kostnadseffektivitet?

SFOV's innledning

Skal vi unngå en klima- og miljøkatastrofe må vi halvere utslippene av klimagasser og stoppe utryddelse av naturmangfold innen 2030 - i følge FNs klimapanel (IPCC) og FNs naturpanel (IPBES). Dessuten kommuniserer FN/FAO tydelig at hvert enkelt land må bruke egne naturressurser til å produsere mest mulig mat til egen befolkning.

Økt satsing på bioøkonomien er essensielt for å få fart på det grønne taktskiftet. Krigen i Ukraina med store ødeleggelser, lidelser og mennesker på flukt, har akutt vist oss hvor sårbart det internasjonale energi- og matsystemet faktisk er.

Globalt forventes det økende knapphet på biomasse, og utvikling av artsmateriale (nye plantesorter) som håndterer et klima i endring er i seg selv et viktig forskningsområde for klimatilpassing. Omstilling og utvikling av eksisterende produksjon og ny teknologi krever økte fastlandsinvesteringer og forskning innen bioøkonomien. Omsetningen for de tradisjonelle biobaserte næringene i Norge er rundt 350 milliarder kroner per i dag. SINTEF har anslått at det er mulig med en firedobling i verdiskaping og en økning opp mot 90 000 arbeidsplasser mot 2050.

Overgangen til et samfunn som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge for fremtidige generasjoners muligheter, krever omstilling og nytenking om hvordan vi utnytter ressursene våre best mulig. Norsk næringsliv og industri må prioriteres sterkere fremover. Ny næring og industri må vi bygge på det vi allerede har. Nye arbeidsplasser knyttet til skogsdrift, havbruk og landbruk i bygder og langs fjordene vil være kilder til økt verdiskaping og dessuten også god distriktspolitik.

Bionova gir muligheter til å stimulere klimatiltak på gårdsnivå i henhold til klimaavtalen mellom landbruket og regjeringen, i tråd med internasjonale forpliktelser. Finansiering av klimatilpasnings- og klimatiltak utover jordbruksavtalens rammer er nødvendig for at Norge skal ha mulighet til å oppnå landbrukets andel av disse!

Norsk økonomi trenger flere bein å stå på i årene fremover. På sikt skal fossile energikilder fases ut til fordel for fornybar energi, og inntektene fra olje- og gasssektoren vil krympe. Bionova er redskapet for å drive frem og styre denne utviklingen av norsk bioøkonomi.

1. Hvilke kjerneoppgaver bør Bionova ha?

Se til Enova - adopter det som fungerer hos andre tilsvarende aktører:

- ***Bionova kan i større grad kanalisere midler gjennom eksisterende aktører som per i dag har gode mål og styresett, men begrensa midler til gjennomføring***
- ***Koordinere og samordne klimasatsingen i landbruket.***
- ***Finansiere klimatiltak på landbrukseiendommer.***

Bionovas hovedoppgave må være å utløse ny aktivitet og innovasjon i bioøkonomien, der det ikke satses tilstrekkelig i dag. Innovasjon Norge og Forskningsrådet støtter allerede prosjekter innen bioøkonomi og det er etablerte næringsklynger flere steder i landet. Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva har også utarbeidet en felles handlingsplan for bioøkonomien. Bionova vil kunne utfylle og støtte opp under de eksisterende programmene og ulike støtteordninger for nærings- og industriutvikling. Bionova kan koordinere tverrsektorielt arbeid annerledes enn dagens virkemiddelapparat. Oppgaven med å koordinere og bygge bro mellom ulike forskningsmiljøer, næringer og industrier - for å identifisere potensial og hvor det trengs forskning eller kapital for å lykkes innenfor bioøkonomien, er sentral. Bionova må samtidig også kunne løfte frem prosjekter.

Etablering av et sterkt kompetansemiljø som gir råd til beslutningstakere og som selv gir retning og kanaliserer midler til forskning og innovasjonsprosjekter, vil gjøre Bionova til den grønne motoren i bioøkonomien.

Innen 2024 skal et stort antall reguleringer og regler for å fremme sirkulærøkonomi, utslippskutt og bærekraft innføres i EU. Produktutvikling som møter nye strenge bærekraftskrav innebærer fortrinn inn i det europeiske eksportmarkedet. Motsatt risikerer Norge tap av fremtidige eksportinntekter ved ikke å innføre disse EU-bestemmelsene.

Bionova kan bli en fagressurs som følger og gir innspill i det pågående Europeisk bærekraftsarbeidet til norske myndigheter, og samtidig gir råd og bidrar til å utvikle norsk næringsliv og industri i et felt som er under hurtig omstilling og utvikling.

For å nå målet om «netto nullutslipp» innen 2050 kreves det mer forskning og større pilotprosjekter for hvordan øke det naturbaserte opptaket av karbon. Dette kan skje for eksempel gjennom fangvekster som binder karbon på land, eller ved re-etablering og etablering av større tang- og tareskoger, tilpasninger i skogbruket og gjennom naturrestaurering.

En viktig del av dette arbeidet vil være at forskning på karbonopptak kobles til konkrete tiltak i arealbruk og arealplanlegging, og at disse prosjektene både kobles til eksisterende næringer og kommersialiseres hvis mulig. Bionova vil spille en ytterst viktig rolle som bindeleddet for å realiseres denne type prosjekter i bio- og sirkulærøkonomien.

Bionovas samfunnsoppdrag

Bionova lykkes best ved at klare ambisjoner og mål settes for hvilke utfordringer som skal løses, og innenfor hvilke rammer - gitt som konkrete samfunnsoppdrag: slik som reduksjon i klimagassutslipp, bærekraftig forvaltning av våre fellesressurser og opprettelse av nye grønne arbeidsplasser.

Bionova må jobbe med hele verdikjeden, - unytte de naturlige fortrinnene med rike naturressurser og en høyt utdannet befolkning. Det krever langsiktige investeringer i forskning og innovasjon som løfter frem mulighetene i sirkulærøkonomien i en verden hvor knapphet på energi, biomasse og arealer øker i takt med befolkningsveksten internasjonalt.

Bionova må også få en distriktpolitisk profil. De ulike bioressursene som skog, fisk, planter og grasspisende husdyr er spredd over hele landet. Nærhet til ressurser gir kort vei fra lokalkunnskap, forvaltning og transport, til fordeling. Bionova må derfor bidra til sysselsetting nær ressursene og kompetansen.

Ut fra de overordnede og spesifikke mål for Bionova bør spesifikke prosjekter raskt igangsettes i dialog med forskningsmiljøer, industri- og næringsaktører.

Oppdraget

- Bidra til ytterligere klimakutt hvert år
- Opprettelse av nye arbeidsplasser, industrier og næringer i hele landet
- Øke veksten i norsk bioøkonomi
- Øke eksport av norske produkter
- Bidra til bærekraftig forvaltning av våre felles naturressurser

Forslag på formålsformulering for Bionova

Bionovas formål er økt forskning, nærings- og industriutvikling innen bioøkonomien, en bærekraftig forvaltning av våre felles naturressurser og reduksjon i klimagassutslipp.

Forslag på virkemidler og mål for virksomhetsstrategi

- Innføring av sirkulærøkonomi i skogbruk, jordbruk og havbruk
- Innføring av årlig tiltak for kutt av klimagassutslipp fra landbruket
- Støtte til biobasert forskning, nærings- og industriutvikling
- Støtte til utvikling og kommersialisering av ny bioteknologi
- Støtte til gjennomføring av klimatiltak på landbrukseieendommer
- Særlig støtte til grunnforskning og utvikling innen ny bioteknologi, slik som biokjemi, livsvitenskap, bioraffinering og bioprospektering
- Etablering av verdikjeder med høyest mulig utnyttelse av tilgjengelig biomasse
- Utvikling av erstatninger for petroleumsbaserte produkter
- Reduksjon og effektivisering av energibruk i bioøkonomien

2. Hvilke utfordringer løses ikke ved dagens virkemidler?

- Vi har gode forvaltningssystemer, men for lite penger til gjennomføring av tiltak og gode prosjekter
- Vi har mange gode lokale og regionale miljø- og klimavirkemidler i landbruket men det er ikke tilstrekkelig med midler til å få til et paradigmeskifte på gårdsnivå når klimatiltakene må konkurrere med vannmiljøtiltak for å redde Oslofjorden, - eller kulturlandskapstiltak for å bedre betingelser for pollinerende insekter
- Midlene avsatt i RMP/SMIL/KMP kommer til kort når klimatilpasning og klimatiltak skal finansieres gjennom eksisterende miljøvirkemidler i landbruket sammen med alle gode tiltak på gårdsnivå, i næringsorganisasjonene og i landbruksrådgivningen

3. Hvordan kan Bionova organiseres for best mulig målretting av innsats og størst mulig brukervennlighet og kostnadseffektivitet?

- Det haster! – Ta med dagens veletablerte og velfungerende miljøer i etableringen og oppbyggingen av Bionova

Det tar tid å bygge en ny organisasjon, det er derfor gode grunner til å benytte organisasjoner som fungerer bra i dag i utviklingen og etableringen av Bionova. Det er brukervennlig, målrettet og kostnadseffektivt å knytte eksisterende aktører i hele næringskjeden, fra forskning til praktisk gjennomføring i næringa til Bionova som koordinerende og overbyggende enhet. I alle nivåer og alle ledd jobbes det i dag med klimatiltak. F.eks. jobber landbruksrådgivningen og skogbrukerens rådgivningsapparat i dag med både karbonbinding og reduserte klimagassutslipp, men klima-arbeidet må styrkes og eskalere for å nå ut og få gjennomslag i en større del av næringen.

Bionova bør gis stor frihet til å selv organisere sin virksomhet innenfor rammene av tildelt mandat. Det trengs en gradvis opptrappingsplan og forutsigbare langsiktige rammebetingelser for forskning, industri- og næringsutvikling. Bionova bør ha et samfunnsoppdrag for kommende generasjoner.

Finansieringen må dekke drift av organisasjonen og gi midler til både nærings- og industriutvikling og forskningsstøtte. Dette bør komme gjennom et eget bioøkonomi-fond. Midlene til Bionova må komme som et tillegg til finansieringen av det eksisterende virkemiddelapparatet for bioøkonomi som eksisterer i dag, for å sikre kontinuitet og fremdrift i allerede pågående arbeid og prosesser.

Bioøkonomi-fondet kan finansieres av CO₂-avgiften. Det vil støtte opp under avgiftens formål om redusert utslipp av klimagasser, som så kanaliseres direkte til Bionovas fond for grønn omstilling av samfunnet.

Ved at bioøkonomi-fondet finansieres av CO₂-avgiften blir avgiften en reell avgift for klimaomstilling og nye grønne arbeidsplasser, og ikke kun et tiltak for klimakutt. Norge er avhengig av å skape nye jobber på vei mot nullutslippssamfunnet, og Bionova vil stimulere til vekst i nye sektorer som sikrer framtidens inntektsgrunnlag.

Med hilsen

Otto Galleberg
seksjonssjef
Landbruksavdelingen

Per Rønneberg Hauge
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent